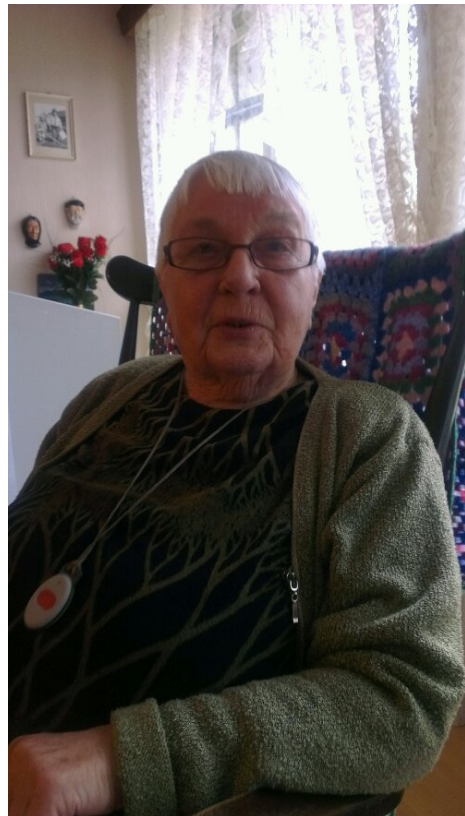

Ingeborg Steiro sine nedtegnelser om oppvekst i Lofoten

Våren 2012 besøkte jeg min tante Ingeborg i Drammen, Edvards eldste søster. Hun har bodd i området siden hun og mannen Alf solgte gården til fordel for utvidelser ved Stokka flyplass ved Sandesjøen. Selve gårdsdrifta var allerede nedlagt, men de dreiv en campingplass på gården.

Jeg ba henne om å forsøke å skrive ned noen minner fra oppveksten på Li og litt om hva hun husker fra Edvards oppvekst. Tante er til tross for sine 92 år, en meget oppegående person, med ei utsøkt håndskrift, og utpå sommeren leverte hun meg en hel «epistel» og lovet at hun hadde mer på lager.

Som innledning skriver hun:

Til Gjert-Are Fra Tante Ingeborg – født og oppvokst på Li 18.11.1920 og dette er skrevet i Drammen i 2012.

Håper du er fornøyd med det jeg har skrevet, jeg har nu enda mere på lager hvis det skulle bli spørsmål om noe.

Hilsen Tante

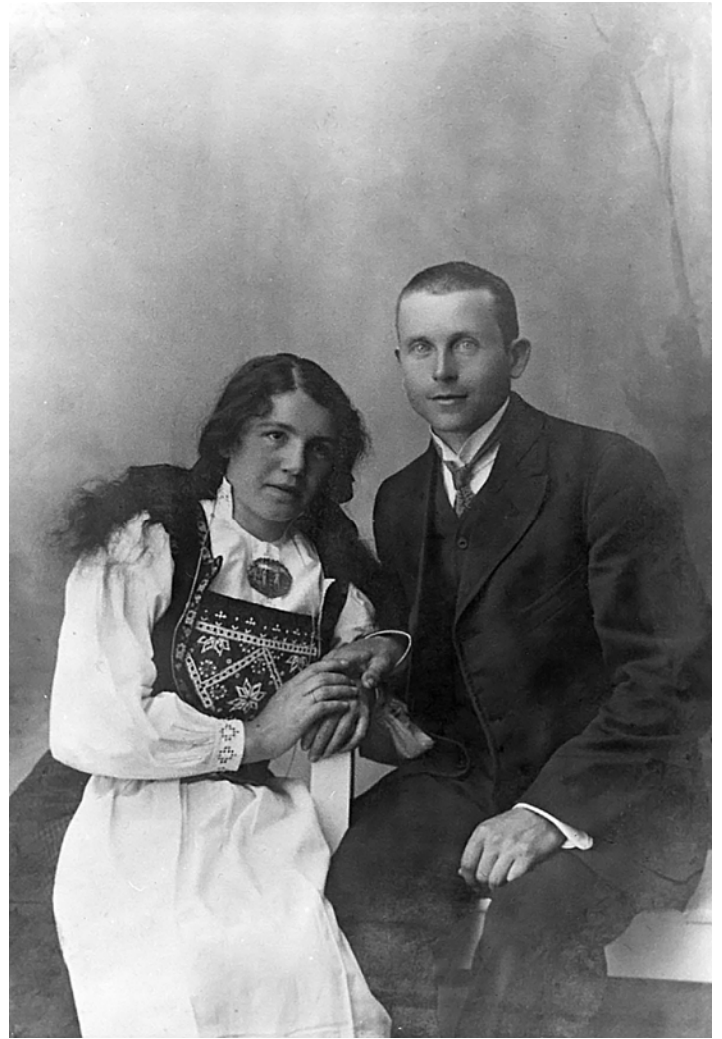
Med disse ordene gjengir jeg i fortsettelsen hennes egne nedtegninger.

Noen erindringer fra Li

Det blir i utgangspunktet ganske vanskelig å berette diverse fra Li. Det er ikke det at jeg husker noe, det er bare det at jeg husker så altfor mye på godt og vondt. Det er jo slik at dess gamlere man blir, dess mere husker en fra gamle dager, det betyr vel at da er man gått i barndommen igjen. Og det merkes jo godt i allefall når jeg glemmer når sønnene mine har gebursdag osv.

Ja som sagt jeg ble født i stua til bestemor og bestefar Ingeborg og Gjert på Li, og ni måneder gammel dro jeg sammen med min mor til Tana i Finnmark hvor far var sløydlerer ved landbruksskolen der. I Finnmark var vi til vi reiste til Vågå i Gudbrandsdalen hvor far hadde samme jobben på Klones ved landbruksskolen der.

Dette har ingen ting med Li å gjøre, men jeg vil allikevel fortelle litt om oppholdet der.

Ingeborgs mor og far. Brudebilde av Gunhild og Karl

I Vågå bodde vi hos en storbonde; Flatmo. Vi hadde leilighet i første etasje og en annen lærer i andre etasje.

Ekteparet het Guri og herr Flatmo hadde stor gård og flere tjenere og de var barnløs, så kona Guri tok seg veldig av meg også. Jeg sprang rundt hjørnet og inn til Guri ofte etter middag og klatra bak ryggen hennes når hun lå på en sofa og hvilte middag. Den lærerfamilien som bodde der hadde heller ikke barn, så jeg ble godt bortskjemt av de også. Deres etternavn var Mølmen.

Flatmos hadde en adoptivønn eller fostersønn da vi var der, og det var ingen ringere enn den senere berømte komponisten Arvid Fladmoe.

Jeg snakket jo ekte Gudbrandsdalsdialekt så etter at vi flyttet hjem til Lofoten, blev jeg ertet for denne «språkbruken».

Jeg må nevne nu som vi har så masse folk fra hele verden og alle raser, at da vi var på flyttefot hjem og var i Trondheim på hjemtur gikk vi opp gjennom en av gatene der, og plutselig fikk jeg se en ekteneger, og jeg blev veldig forskrekket og ropte av full hals: en svart mann, en svart mann! Far hysjet på meg, han hadde jo sett negre

da han var i Amerika, men dette mitt første møte med en av fremmed kultur har jeg aldri glemt.

Ja til Li kom vi da omsider og startet med å bo sammen med bestemor og bestefar og onkel Ole som ikke var gift da, og etter hvert fikk jeg en søster Bergljot. Det var jo også et lite «avbrekk» eller sjokk i tilværelsen for meg, som var ganske forvent og enerådende, og det blev ikke bedre av at da hun blev født holdt mor på å dø så hun ble sengeliggendes lenge, og bestemor var jo ikke ung lenger, så jeg fikk en vanskelig tid. En dag var det riktig trist og det regna veldig mye, stilte jeg meg under «ofsen» - takdråpene for jeg hadde hørt at hvis en blev våt og kald kunne en bli syk og dø. Og jeg ville bare dø, men så kom nu bestemor og ville vite hva dette skulle bety og bebudet at du skal ikke dø enda umulige unge! Så det var det, og enda lever jeg og er snart 92 år.

Ingeborg og Gjert Li, tante Ingeborg sine besteforeldre på morsiden

Ja alt blev bedre etter hvert. Et gode hadde vi som bodde på Li: innlagt vatn, men på Li bodde folket imot bakkan, så det var både billig og lettvent å få det til.

Hos bestefar husker jeg det første gangen de la inn vatn. Vi hadde da en krane under kjøkkenbenken og tappet vatn i bøtter etter hvert det trengtes, og bestemor skulle passe på når det blev fullt og stenge av kranen, men hun glemte ofte av det fordi det rant så stille, og vatnet randt ut over alt. Bestemor var begynt å miste synet da. Det var før de fikk det som kaltes vask. Ja bestemor hun glemte jo ofte denne kranen og tilslutt sa ho at «ja jeg er vel gjort under en benk» - hun hadde ord for alt.

Da jeg fylte 7 år fikk jeg en kopp med hane utenpå og det stod «Snild pike». Det var noe som ikke akkurat passet til meg, det blev drukket kaffe i husetda, og jeg spurte om å få kaffe i nykoppen, men mor sa nei, bestemor sa ja, og slik blev det, og siden har jeg ikke drukket melk av betydning.

Min bestefar var Vestlending, kom fra Sogn til Lofoten på fiske. Bestemor var et særdeles «godhjerta» menneske i motsetning til sin «grymme» bror Johan Olsa.

Noen av fiskerne som kom heim til Li fortalte at denne gutten fra Sogn hadde slike dårlige våtter, og da bestemor hørte det gikk hun øyeblikkelig i gang med å strikke

våtter som blev sendt til sogningen, og takkebrev kom omgående, og romansen var i gang. Bestemor som hadde fått arven etter at oldefar døde, hun mangla mannfolk hjelp da arven var et jordstykke til en gård, så bestemor smidde mens jernet var varmt, som det heter. Hun spurte likeså godt denne brevvennen fra Sogn om han ville være dreng hos henne og han kom og blev både dreng og husbonde til sist.

De bygde det huset et stort og rømmelig tømmerhus, som også vi bodde i etter hvert. Min bestefar var en veldig snild og godmodig mann, han la ikke hånd på noen skapning, i hvert fall folk eller dyr. Det eneste må vel være meg da jeg var å hoppa paradisi i laksegarnene han hadde lagt til tørk ute på marka. Da fikk jeg meg en ordentlig «lusing» - hadde vel fortjent den.

Han bestefar var arbeidsom og var flink å fiske, han hadde båt nede ved pollen, som han fiska sild, laks og en og annen slags fisk også hele sommeren. Vi manglet aldri middagsmat så lenge bestefar levde og virka i pollen. Det meste av laksen blev solgt og «polsilda» var jo ganske etterspurt. Den berømte pollsilda var jo best i spekesildvarianten synes nu jeg.

I den tida i 30-åra da jeg vaks opp var det mye fattigdom blant folk, så det hendte ofte at det kom noen til Li og spurte om å få et eller annet. En dag det kom ei kjerring fra Vendalsjord til Li og spurte om å få litt til middagsmat, sild eller fisk, og bestemor var alltid raus og ville gi bort til de som hadde lite. Hun tok en tallerken og var på tur i kjelleren etter noe, men bestefar som sjelden la seg mye bort i slikt, sa bare stilt og rolig «nei Ingeborg nu tror jeg det vi har igjen må vi ha sjøl». Men da eksploderte bestemor – hun kunne bli argstint som det lyste av ho. Hun deisa tallerkenen i en stein så den gikk i tusen knas – ferdig med det. Hun kunne ikke bannes for hun var veldig «gudfryktig» - tror hun kunne Bibelen på fingran. Hun hadde en svær bok som hun ville ha meg til å lese andakt av til henne da hun var blitt blind. Da kom det ordre: «Hent nøgelen til Himmelenes port» som bokas tittel var, ei svær bønnebok. Kommer tilbake med mere om dette senere.

Må fortelle om de tre søskenene Ingeborg, Johan og Ane.

Ane, bestemors søster, fikk en gård i Borgfjorden da hun blev gift. Oldefar Ole Knutsen kom fra Meldal i Trøndelag til Lofoten. Han var en anerkjent smed og han gifta seg med Pauline som er en nær slektning av min fars folk i Valberg og av den berømmelige Straumslekta. Så min mor på Li og min farfar på Valberg var søskenbarn og min far og mor var tremenninger (et heilt rot). Ja telbake til Ane, hun blev gift med en mann fra Trøndelag. De fikk som sagt en gård som oldefar eide, og han hadde også en gård på Unstad som blev solgt.

Johan, bror til bestemor, fikk lura til seg mesteparten av verdier og hele den største delen av gården til oldefar da han lå på det siste saes det. Ja han Johan Olsa var ikke en slektning til å være mye stolt av. Han var en gnier og ellers ikke noen god mann. Han levde hele sitt liv uten å være gift, var ute før sin tid – hadde elskerinne og samboer og en dreng pluss tjenestejente og av og til gjetere om sommeren, og ei

tid hadde han to fosterbarn, Lars og Åsveig. Det var vel for å plusse på økonomien antar jeg.

Men i den tida vi var 8-10 år var det ikke verken TV eller Radio. Så plutselig kom radioen, og den godeste gnier Johan Olsa var den første som kom til gårds med radio. Det var ingen liten en, nei en svær flott kasseradio med et mønster utenpå, husker det som det var i dag. Alle vi ungene på Li møtte opp for å «bivåne» dette vidunderet – en kasse som prata. Ja vi fikk aller nådigst komme inn og se og høre, vi satt klistra drypstille å hørte på. Det var kun gudstjeneste og nyheter som var tillatt, fordi den gikk på batteri, som kosta penger, men for oss unger spilte det ingen rolle for vi visste jo ikke om noe annet heller.

Ja en dag senere kom det en radio i huset der vi også bodde. Det var onkel Ole som kjøpte en noe mindre utgave som sto på en hylle på veggen i kjøkkenet. En søndag etterpå hørte de «preika» som de sa i radioen, og bestemor som var blind, kommanderte de andre til å koke kaffe til presten. Han var vel kaffetørst etter å ha preika så lenge. Ho var vant med at alle som kom på besøk skulle ha traktering – det var slik før – «nordnorsk gjestfrihet».

Det er det jeg savner her sør i landet, å bare gå inn hvorsomhelst uten å ha ærend. Her må vi ringe på og være glade hvis noen åpner, og har vi ikke ærend må vi være spesielt glad hvis vi blir bedt inn.

I den tiden jeg bodde på Li var vi ca. 7 naboer med stort og smått. Etter oss kom jo Ragnvald og Benjamin. Benjamin var onkel til Ragnvald, men de levde etter det gamle ordet at «frende er frende verst», for de var bitre fiender alle sine dager. De bodde i et stort hus som var adskilt, så de hadde hver sin ende; Benjamin og kona Olufine fra Sortland i den ene enden, og Ragnvald og kona Astrid fra Lauvdalen og dattera med det «grumme» navnet Halvordine Marie Kristianne, som hun blev mye ertet av oss andre for, i den andre enden.

Der inne hvor vi bodde kalles «Taen». Halvordine og jeg var jo bestevenninder i all våres tid, og var mye sammen, og det hendte når mor til Halvordine blev irritert på meg for et eller annet at hun sa «ha deg heim di svarttorva inne på Taen». Så da jeg kom heim og fortalte bestemor hva Astrid sa, da sa bare bestemor at neste gang hun sier det, bare svar at i all tid har svart torv vært bedre enn mosstorv. PS. Astrid og Halvordine hadde begge rødt hår, mitt var svart, så ho bestemor lærte meg å ta igjen.

Ja apropos uvennskap ellers mellom naboene var det lite av. Det hendte at kjerringan «braka i hop». Da var det artig for oss unger å høre på, og ofte var vi årsak til striden.

Det var nu Ragnvald og onkelen hans som mest stod for stridighetene på Li. Jeg husker en vår da folket holdt på i torvmyra. Jeg satt oppe i bakkene og gjette noen sauer som var nettop sluppet ut med små lam. Plutselig hørtes et rabalder nede i torvmyra til Benjamin og nevøen. De hadde jord rett ved siden av hverandre, og

Benjamin hadde kommet med beskyldning om at kyrne til Ragnvald beita innpå hos han. Da kom Ragnvald opp av torvdammen og Benjamin ble redd og ropte høgt «vold, vold, vold»! Da tok Ragnvald snusdåsen og gav den andre over kjæften mens han sa: «eg skal pinadø gi deg vold»! Det ble ganske gratis underholdning i nabolaget en god stund. Det var ellers rett som det var smårefninger som utspant seg. Dette syntes vi var moro, så da Halvordine og jeg som var veldig gode venner, begynte vi å erte Benjamin, det var i allefall tilatt. Fra hennes ståsted ble det baluba!

En gang lura vi etter ham og stengte kroken i fjøsdøra da han var der, og vi lot han være inne i fjøsen i flere timer før vi lot han komme ut. Han tok hevn, men det kan jeg ikke fortelle her (en annen gang).

Ellers fant vi på alle slags ting for å erte han, engang malte vi over alle vinduene i stuasent en kveld med rød maling. Da de sto opp dagen etter forstod de ikke at det aldri ble lyst. Han Benjamin lukta jo lunta og etter å ha hatt et fryktelig arbeid med å få bort alt, trodde vi at han kanskje ikke var sikker på hvem synderne var, men da jeg passerte forbi der på tur til skolen, sto Benjamin der og sa til meg: «goddag kunstmaler» - og det var det.

Ja Halvordine og jeg hadde et privat oppgjør med Benjamin. Han hadde to kyr i marka om sommeren. De var helt umulige, de for overalt og var det jeg vil kalle helt uoppdragen av kyr å være. Så vi blev veldig plaga med de så vi en dag fant på at vi skulle prøve å fange de og holde de fastbundet i et tre ei stund. Så melka vi ei av de av og til, og laga rømmekolle. Vi hadde ei lauvhytte i Dalen, der vi laga oss middag hvis vi fikk fisk i elvene. Potet kokte vi i en slik gammeldags boks som ikke lenger finnes i handelen. Ja vi levde et ordentlig villmannslivtil tider, men så kom dette opp hvad vi hadde gjort med kyrne. Da blei det jo skjære drama og vi ble spurt hvorfor? Jeg sa som sant var at vi var så lei av å gjete disse «villdyrene» gratis, og da høsten kom resulterte det med at vi først blev invitert på slottegrøt hos Benjamin og etterpå fikk jeg kr. 5 og et nytt munns spill i tillegg, til min mors fortvilelse, at jeg som fra før hadde rykte på meg for å spille mynt og kron og fiska i lag med guttene, skulle begynne å spille munns spill også. Det var ikke akseptabelt for en jente, og dessuten drev jeg og Halvordine som de eneste jentene som ridde på hestene også – da var toppen nådd!

Men å ri på hestene var nu en ting av nødvendighet. Vi to jenter måtte begynne tidlig i 10-12 årsalderen å hente heim hestene når de skulle brukes, for det var ingen andre til å gjøre det da, så det blev helt naturlig at vi måtte sitte på hesteryggen når vi måtte langst av gårde etter hestene. Det hendte av og til at de var kommet over fjellet og helt til Kongsjorden, og av og til hadde vi to hester med hver, gammelhesten til bestefar – en stor dølahest, og da vi hadde fått en fjording som jeg hadde i band ved siden av når vi ridde hjem over fjellet.

Jeg husker engang vi var på tur i marka og det plutselig kom ei mørk skodde så vi villa oss bort på fjellet. Da gikk hele Lis mannfolk på leiting etter oss, men det gikk bra den gangen – de fant oss igjen.

Ellers husker jeg at det kunne bli veldig kaldt om høsten, da vi som oftest gikk «barføtt», hendte det ofte at når kyrne pissa, passa vi på å stå en stund i kupisset – det var jo varmt.

En annen opplevelse som ikke var så hyggelig husker jeg også. Halvordine og jeg kom litt sent av gårde i marka etter kyrne. Det var vanlig at etter at kyrne var passert så langt opp mot skogen at vi ikke kunne se de, måtte vi straks av gårde for å følge de, det gjorde vi hver dag. Kyrne hadde sin faste rute de gikk og beita på til de kom til det vi kalte Løypehammeren ut på ettermiddagen. Da kunne vi gå heim. Kyrne kom senere heim i 6-7-tida. Nedenfor Løypehammeren rent det ei elv som vi fiska i, og der fikk jeg tak i noen småfiska som jeg bar heim i treskoen med vann i for å slippe i brønnen. Det var etter hvert bare èn som overlevde, og du Gjert-Are husker vel den fisken bestemor Gunhild var så redd for, den verna ho om som en Gud. Fisken holdt kaffevatnet rent mente ho, og ho sørget da noen som kom forbi fra en fest ei natt og hadde drept fisken.

Til den triste hendinga –

Ja som sagt kom vi litt senere enn kyrne den dagen, og de var kommet helt over til Tjønndalen og inn på marka hos Olaus, som vi var ganske redd, og den dagen var han riktig i krigshumør. Vi begynte å jage kyrne heimover med det resultat at «Kårkua» til bestefar ho Gråsi ho ramla utfor en hammar og vi stosa nær at det var så vidt vi ikke også blev med i fallet. Vi sto og så og hørte at kua brakk ryggen og slo seg i hjel. Jeg har aldri glemt det. Halvordine sprang heim til Li og sa i fra. Jeg var så redd og med god grunn. Det kom da en masse mannfolk og fikk berga resten av dyra heim. Jeg fikk hør at ho mor var rasende for at vi ikke hadde kommet tidsnok, hun tenkte ikke på at vi også var i stor fare. Jeg torde ikke gå heim, så jeg satt inne i fjellet til langt på kvelden. Da kom tante Jetta og henta meg, men jeg følte i lengere tid at det var min skyld. Mor var ikke nådig. Han bestefar sa ingen ting. Han var jo alltid en snill mann – tror han alltid så det gode i folk. Men unnskyld min mor var alltid snar å bebreide i alle fall meg – de andre blev det ikke snakket om.

Har ikke husket på å berette noe om skolegangen vår.

Jeg gikk hele tiden på Bøstad skole. Det året jeg var ferdig på skolen kom det ny skole i Borgfjorden. Så Bergljot og Edvard gikk der. Bergljot begynte å gå i Rølvfjorden, hun bodde hos læreren der det første året.

Den dagen jeg begynte på skolen husker jeg godt. Min mor hadde ikke tid å følge meg, enhver mor burde jo følge med den første dag noen begynner på skolen, men som sagt jeg gikk alene, men det var jo flere fra Li som begynte da; Halvordine, Gunvor, Magne og Kristen, men de hadde alle følge med.

Det var 7 kilometer fra Li til Bøstad, så det merktes godt på skosålene. Min far slo hæljern og nubber under skoene som var tung fra før. Jeg slo hæljernan av mot store

steiner etter hvert, for det var tungt for en liten kropp å bære tung veske med tunge sko på så lang vei.

Den første dagen vi kom på skolen blev vi testa, de andre fikk alle ABC-bok og jeg fikk Nordal-Rolfsens lesebok i stedet. Det var for at jeg kunne «reinlese» som det het. Det skal min far ha æren for at han lærte meg. Han hadde lært meg litt regning og, men det var for så vidt ikke så bra for jeg måtte hele tida være med å høre på de andre som skulle lære å lese hele tida utover.

Vi hadde lang vei som sagt, så vi tok ofte «snarveien» rundt Veiberg og Handberget. Det var ikke vei da, så vi gikk over myra ned til Veiberg og ofte over ei bru som var overflødd av vatn. Den var laga av noen store steiner som ofte var farlig å passere. Vi gikk langs kirken og kirkegården på Borg, og omtrent der Vikingmuseumet (som jeg aldri fikk sett). Låg kirkedassen som var ganske stor, og der hadde vi første anløp, og vi studerte også «lugubre» og ofte hysj-hysj-tegninger som var skrevet på veggene og blant en vi alltid lo til «Bruk aldri papir på dass osv. – du vet i gamle dager var det ikke så mye moro eå folk måtte lage den sjøl.

Når vi gikk andre veien heim fra skolen gikk det som oftest en varebil forbi Bøstad på tur til Vågen med handelsvarer. I Vågen på den tid var det to butikker: Ulrik Larsens og på brygga hos Aksel Tordal, og vi fikk ordre om å ikke henge oss bak på lastebilen som hadde karmer rundt. Men som sagt som ikke gjort – vi hang oss bakpå; Kristen, Magne og meg i midten. De andre jentene turde ikke gjøre det. Vi korta veien ganske mange kilometer, men kommet til Strømgård, så ropa og skreik vi «Stopp, stopp», men han som kjørte visste jo ikke at vi var der, så vi slapp oss ned på grusveien med resultat av ødelagte knær på strømper og såre hender med spørsmål heime om hva som hadde foregått (ingen kommentar).

Vi sloss også mye kan jeg huske. Jeg var alltid med der det skjedde og kom ofte heim med knappeløse klær og sund melkeflaske. En gang kom det en gutt bort og fekta med en kniv og som traff meg i den ene hånda, nær pulsåra. Jeg har enda et arr som jeg kaller Asbjørn-arret etter gjerningsmannen. Det var et stygt kutt som jeg ikke turte å komme heim og fortelle om. Så jeg gikk inn til ho gamle og snille Marja, der jeg broderte selv ut «tragedien» i min favør. Ho Marja bodde i Borgfjorden. Marja forbant handa og etterpå fikk jeg en stor skive av hvetebrødet til Marja med smør og sirup på, noe vi aldri fikk heime. Sirup var bannlyst, så det hendte ofte at vi stakk innom Marja og fikk traktering på heimvegen fra skolen. Marja var tante til Jetta, min tante. Ho var veldig snill.

Jeg var vel en riktig slosskjempe da jeg gikk på skolen. Jeg blev mye mobba fordi jeg var så lita av vekst, men jeg beit ifra meg. Har hatt til motto alltid å greie meg selv i alle situasjoner. En gang jeg var virkelig slem, tømte jeg et helt blekkhus i ansiktet på en gutt, som etter hvert sar så redd meg at han gjemte seg bort når jeg var i nærheita. Etter det hette jeg blekkspruten i lang tid. Ellers var det garnnøstet, litago, egget og det som verre var. Hvis jeg kom noen av «synderne» så nær så ga jeg dem

det vi kalte for «ørepine» - vi satte fingrene inn bak øran og trykte til – det var skikkelig vondt.

En gang vi var venner og vel forlikt og drev og slo ball, fikk jeg et slag av selta, trestokken vi slo ballen med. Han som slo traff meg i stedet for ballen og jeg fikk en ordentlig stygg skade, som resulterte i et arr over øyet og jeg var uten øyenbryn et helt år etter hendelsen.

Ja den slemme jenta burde skamme seg å tenke på sin bror Edvard som vistnok ufrivillig hadde kommet i kamp en dag på skolen, han kom hjem og gråt sine modige tårer over å ha tapt noen knapper i trøya, husker det som det var i dag, mens jeg levde etter ordet «hvem talte vel de tapte slag på seierens dag».

Mine to søsken var flinke på skolen, det var for så vidt jeg også, var alltid blant de beste, men når sant skal sies skulle det ikke så mye til, når det gikk noen ut av skolen uten å kunne lese skikkelig engang i den tida.

Etter folkeskolen gikk jeg på framhaldsskolen på Bøstad. Der hadde vi en nyutdannet prest til lærer. En meget flink kar, han var sønn til min lærer i folkeskolen. Det var en stor dag i Borge kirke da han blev som den første prest ordinert i kirka heime med stort følge av biskoper osv. Han fikk oss med i sangkor også. Dessverre blev han medlem av NS under krigen og fikk et av Norges største prestekall og ved krigens slutt rømte han sammen med en nær venn fra Bodø til Argentina – og det var det!

Jeg syntes det var trist fordi jeg kjente disse folka så godt. Det var mye trasig under krigen – mange gikk over til fienden og nazismen.

Halvordine og jeg bodde jo hjemme hos læreren og vi gikk sammen med broren på skolen også. Vi bodde borte på Bøstad om vinteren fordi vær og veier fra Li blev for langt når vinteren var verst.

Ja det var nu mange trasige hendelser som utspant seg under krigen, eller gode gamle venner som gikk over til NS-siden og blev å betrakte som fiender og omvendt. En av mine beste venninner gikk over til den andre siden som vi sa under krigen, og en av mine og våres slektninger døde som følge av forbindelser med fienden – trasig!

Etter Johan Olsas fall, kom Jakob til Li for å overta gården som Johan heldigvis hadde så pass vett til at han lot den bli i slekta. Ellers testamenterte han alt sitt gods og penger til sin gode elskerinne Albertine. Han hadde pengene gjemt i madrassen, og han var så gjerrig at det gikk rykter lenge etter hans død. Da han lå på det siste og ikke fikk i seg mye mat, ville de kjøpe appelsin til han, men da sa han nei. De skulle ikke ødsle med pengene. Den gode elskerinnen lot jo arven gå ut av huset til «trengende» sengekompiser, hun måtte være godt vant i så måte.

Hun hadde jo selv skrevet testamentet for Johan. Onde tunger ville ha det til at det lød:

Jeg testamenterer Albertine alle mine underbukser med alt iværende pluss alt ellers. Det var jo bare på skøy – det sto ikke i testamentet vet jeg, men det gikk jo mange slags rykter om disse «samboerne».

Johan hadde ofte ungene i nabolaget til hjelp og etter endt jobb spurte han om hva de skulle ha for jobben. Ungene var sjenert og sa at de skulle vel ikke ha noe, og da var gubben snar å si tusen takk da! Penger spart var penger tjent. «Svinepelsen» kunne med god samvittighet gitt noen øre.

Ja i den tida vi vaks opp var det blitt mye «preikere» som for omkring gårdene, og bodde gratis hos kjerringan når mannen var på fiske. Det var helst om vinteren at dette pågikk. Det var i hovedtrekk Pinsebevegelsen og vi ungene gikk rundt på gårdene og hørte på sang og musikk som det var mye av. En gang kom det en dame som var misjonær i India et sted, og hun sang noe jeg blev så fasinert av at jeg lærte meg refrenget på sangen, noe jeg enda husker godt. Da jeg kom hjem deklamerte jeg alt i hop for de andre, jeg brukte ofte å synge etter prestefrua Ingeborg Søvik når hun og onkel Kolbjørn hadde hatt kirkekonserter i Borge. Prestefrua var utlært sangerinne, men hun kom for mye til å utøve den høye C, noe jeg fant moro og herme etter.

Det var også stiftet kvinneforeninger, Helselag og senere Bondekvinnelag. Foreningene ble holdt rundt om på gårdene, både Li, Vendalsjord, Lauvdal og Indre Borgfjords kvinner som var medlemmer. Det var ivrige sjeler som arbeidet iherdig med forskjellige saker i samfundet. Jeg må nevne èn sak nu som vakte mye oppsikt og diskusjoner. Det var da det kom forslag å la soldatene i militæret få utlevert gratis preventiver. Du milde måne for et oppstyr. Kan huske min mor kom helt i affekt over dette tema og lyste eder og galle over usedeligheta. Hun skulle bare visst alt som foregår nu på sedelighetsfronten, og at kvinnfolkan drar til utlandet for å bli inseminert (ja det kommer snart hit nu). Da har hun og mange andre dødd bare med tanken, og det hender jo at selv jeg som er nokså fittenkende i så måte synes ting blir vel mye. Da sier bare Sondre (til Alf Inge) «bestemor tia har forandra seg».

Det var også ting som fulgte med denne pinsebevegelsen: Voksendåp, og så blev det bestemt at det passet fint å arrangere dår nede ved Lauvdalssjøen. Der stod ei gammel skjeltersjø av en liten butikk som passet til omkleddningsrom. Alle som skulle døpes måtte ha hvite fotside kjortler på seg under seremonien, og i den tida var jo de fleste fattig på gull og gods, så det måtte klare seg med å bruke disse store hvite hvetemelsekkene som rommet 100 kilo i, som vi kjøpte da. Det blev jo litt komisk også for noen kom med J M Johansen Stamsund på ryggen og andre Vaksdals Mølle osv. Døperen «Johannes» var en pinsevennpredikant, mange av disse var jo av folk som ikke hadde vært mors beste en gang i tida, men som «vitnet» at de var blitt frelst. De som skulle døpes blev leid ut i Pollen og dukka under. Det var ikke så lett hvis det var et svært menneske å få de helt under, for det måtte de om de skulle bli helt frelst i alle fall.

Mor til Ragnvald var blant de som blev døpt (forresten ei veldig bra dame). Nu vart ho pinseveinn og Ragnvald var der og bivåna tildragelsen. Så da «preikaren» leide mora inn på tørt land, måtte de som Ragnvald sa: «Jah, mor der vart du bukseblaut. Jeg kan godt huske dette – to jeg har noen bilder av dåpen. Du kan vite at det var «manna på hundetunga» som de brukte å si for oss unger å oppleve bibelen «in natura».

Senere ble det bygd to store hus for å ha møter på «Betel» på Liland med tilhørende døpefont i kjelleren og «Klippen» i Nord-Borge.

Om høsten hadde de en ukes Bibeloppbyggelse. Da var det møter hver kveld. Vi gikk av og til, mest for å høre på musikken. Men disse predikantene blev etter hvert så pågående at vi skulle bli med dem, og siste gang jeg var der, stod det en foran oss og sa at hvis vi ikke ville bli felst, så gikk vi rett til Helvete. Da gikk i allefall jeg, og har aldri vært der senere. Det var jo et svære liv når de holdt tungetalen. Noen påstod at det var «fiskeballengelsk». I den tida kunne folk ikke snakke andre språk, så de sa at folk har pugga utenpå fiskeballboksene vi hadde da med engelsk tekst. Men det var vel ikke sant?

Ellers var det nu litt av hvert som vi foretok oss. Noen av de store guttene på Ytterli hadde bygd ei hytte i utmarka, som vi hadde mye moro i. Der kokte vi kaffe og laga oss kalas ofte.

Om sankthansaften var det tradisjon å dra opp på heia over Ytterli å feire St. Hans. Den dagen, eller natta fikk vi være ute så lenge vi ville. Vi hadde alle med oss vafler, pannekaker og kakao som vi satt akkurat når klokka var 12 og sola gikk halvt ned i havet og vi koste oss med medbragt ved et kjempestort bål vi på forhånd hadde fått i stand. Dette er av de beste minnan jeg har fra barndommen. Vi var vel omtrent 12-13 stykker i alt av unger da.

Må vel fortelle litt om oss folket ellers på Li.

Onkel Jakob som hadde 3 unger, Kristen, Lillemor (Ingrid) og Ingebjørg (Tulla).

Så kommer vi til Ytterli, som var mest befolket. På Ytterli bodde Peder Li og Albertina (fra Stamsund). De hadde i alt 12 barn. Eldst var Kristian, gift med Jenny. De hadde fire barn og de ventet den 5. da Kristian plutselig døde om sommeren og den sønnen Jenny fikk senere var Kristian som var Edwards venn og skolekamerat.

Nr. 2 var Ragnhild. Hun arbeidet i Bergen og var forlovet med en svensk mann. Hun døde også tidlig av tuberkulose.

Nr. 3 var Henry, gift med Hildur. De hadde ingen barn. Henry arbeidet i Bergen som vokter ved Nevengården Asyl. Etter en travel tid fikk han ferie og de var på en skiferie, hvor han blev tatt av snøras og endte sine dager i ung alder. Henry og Hildur var alltid hos oss på Nyheim en tur når de var heime en gang om året.

Nr. 4 var Edvard, gift med Nora fra Vold. Edvard og Nora begynte som bureisere på en part av Ytterlijorda. De bodde nede ved Liosen og hadde 4 barn. Per, Edvard sin gode venn, Birgit, Aud og Trond.

Nr. 5 var Astrid, som også arbeidet i Bergen og kom hjem etter en tid med en sønn. Senere giftet hun seg og flyttet til Straumen i Bodin.

Nr. 6 var Arnoldus, sjarmøren som jentene svermet om. Han giftet seg med ei dame fra Grytting i Vesterålen og flyttet dit.

Nr. 7 var Lilly. Hun var ikke av de som hadde funnet opp kruttet. Hun ble gift med Otto i Lauvdalen. Otto og Lilly fikk 3-4 barn, og hun døde etter hvert ganske tidlig.

Nr. 8 var Anna, en spesiell dame. Hun virket veldig feminin og reiste til Bergen og blev der all sin tid.

Nr. 9 var Roald som var min gode venn bestandig. Han var en snill kamerat og ble gift med Solveig fra Elstad, og de hadde 4 barn. Den yngste er Per Arne som bor nede ved veien. Han driver all jorda både sin fars og den andre Ytterlijorda. Min far var hos Roald og bygde både hus og fjøs til ham. Roald døde også ikke så gammel.

Nr. 10 var Jakob, min erkefiende i hele barne- og ungdomstiden. Vil ikke komme inn på dette her. Vi møttes igjen etter mange år på Hurtigruta i juli 1945. Da gjorde vi opp uvennskapet – og det var det. Jacob reiste til Narvik og blev der.

Nr. 11 var Magne. Han og jeg gikk 7 år i lag på skolen. Han var snill, men han var ikke noe skolelys akkurat. Magne var veldig flink til å danse, så han fikk kanskje talentet på feil plass – nede istedenfor oppe. Det var dårlig sagt for stakkars Magne fikk det så trist at han tok livet av seg.

Nr. 12 var Peder, eller Pelle som vi kalte han. Både Magne og Pelle var ugift og de bodde sammen på Ytterli. Pelle skulle vistnok ha en datter et eller annet sted i bygda. Har vel ikke fortalt at vi rodde i det som hadde vært deigtrau på Ytterli da alle ungene var heime. Vi hadde deigtrauet i en stor brønn og hadde mye artig med det. De hadde også så masse geiter, så vi bytta til oss kvit geitost som de ungene hadde til skolemat i stedet for brød. Jeg elsket kvit geitost og de fikk mine brødiskiver i stedet.

Vi hadde mye moro på Ytterli. Det er ikke plass til å berette om alt, men jeg skal fortelle noe om da Ragnhild hadde svenske-kjæresten hjemme på deres årlige besøk. En av ungene blev sent ut i åkeren for å ta opp potet til middags og etter en

stund kom karen inn og ropte høgt «mamma skal vi ha svenske til middag i dag?» Stor oppstandelse, svensken begynte å tro at han var havna hos kanibaler. I denne tida hadde vi en potetsort på Li som vi kalla «svenske» - Tablå –

Svensken overlevde og alt blev såre vel.

Ellers må jeg fortelle at vi unger hadde jo forstått at det var noe ved ho Albertina etter å ha hørt på «voksenprat» av og til. Så vi dreiv og erta ho med å banke på døran og henge alle i klessnoran som var festa fra den gamle smia etter oldefar og i veggen til huset til Albertina. Vi dissa i snora som ga uhorvelig lyder i veggen. Gamla kom ut og huta oss dit pepperen grodde. Til Bergljot og meg sa hun «dokkers Bakkbytinga, ha dokk heim». Det kom av at noen av Valberg- eller Bakkeslekta vår i gamle dager bodde ensomt til slik at de sjelden var ute blant folk og derav blev veldig sjenert, så de blev mobba og kalt «Bakkebytinger». Det var ellers ingenting galt med dem.

Ho Albertine fikk etter hvert mange gilde hevnbesøk uten at jeg skal gå nærmere innpå, dem vet sjøl hvem det var. Albertine blev etterhevert ganske fattig, hva det kom av er ikke godt å si. Huset blev stående tomt etter at hun døde, så da fikk vi en plass da vi begynte å bli voksen å samles. Vi kokte kaffe og spilte kort og hadde ellers et sted å være i fritida.

Jeg skal fortelle om mitt søskenbarn Valdemar Steiro som var hos oss et helt år da jeg var 15-16 år. Han var sønn til min fars søster Petrine som blev gift med Elias Steiro fra Alstadhaug. Petrine og min fars bror Bård var også gift med Elias' søster Marthe på Steiro, sådan blev de kjent.

Elias Steiro hadde vært styrmann i utenriksfart, men etter å ha gifta seg, arbeidet som fyrvokter.

Da Valdemar som var på min alder kom til oss, bodde familien i Finnmark. På Fruholmen fyr, noe av det mest avsidesliggende fyr i Norge. Da tante døde ble det så ensomt for Valdemar at han skulle få være på Li til onkel senere kom til et annet sted.

Valdemar og jeg var jo ikke alltid så gode venner. Han var veldig ulik meg. Forsiktig og redd for ikke å være ordentlig på alle vis. Han kom til oss på Li for det blev for trist for han etter at moren døde og han var ferdig med skolen foreløpig. Han gikk senere på Maskinistskolen og var senere bosatt i Stavanger. Vi har i ettertid holdt kontakten i alle år, men for to år siden stoppet all forbindelse opp, så han er vel etter all sannsynlighet død. Hans kone og tre sønner vil vel ikke ha noe med oss å gjøre.

Ja da Valdemar var hos oss blev han gode venner med min erkefiende på Ytterli; Jakob. De fikk tak i en båt som de fiksa på og kalte for «Piraten av Li» og de for rundt Pollen og hadde det veldig moro til min mors store skrekk. Hun følte et stort ansvar for Valdemar da han bodde hos oss, og en gang holdt det på å gå galt, de hadde kullseilt et sted, men hadde kommet seg i land og rømt til skogs. Edvard, Jakobs bror oppdaga den tomme båten som lå og drev og satte i gang leting etter de «skipbruddne». Heldigvis var alt vel med dem. Vi jentene lo godt av dem fordi vi fikk

aldri komme om bord – de ville ikke ha kvinnfolk med seg. Det blev nu slutt på den seilassen, til glede for min mor.

Valdemar hadde vært på Valberg hos onkel Kolbjørn som hadde bibliotek i stua til vår alles glede som fikk ta del i litteraturen. Jeg hadde alltid vært glad i å lese. Ja som sagt Valdemar fikk låne en gammel sjørøverroman der som han kom til Li med, og startet å lese boken som hadde tittelen «Kerni Bibbi». Jeg glemmer aldri det navnet. Valdemar leste en stund til jeg oppdaga at han begynte å ha en kniv under senga om natta. Han snakka i søvne og fantaserte om alle sjørøverne. Da ville jeg også lese for å se om dette var så spennende og farlig, så jeg fikk låne boka. Valdemar ville ikke lese mer. Som sagt jeg starta å lese og det var saftige ting, mytteri og all slags spennende hendelser. Men jeg sa til Valdemar at det var ingen ting å være redd for, da han svarte: «Bare venttil det blir over fem mord pr. side i boka». Det ble både 5 og 10 mord før jeg blev ferdig med den i god behold.

Jeg hadde en teknikk når jeg hadde fått tak i bøker av lugubert og forbudt innhold – det fantes mye av det før i tida, da det fantes så mye av underholdning og vi fikk ikke lov å lese sex-litteratur eller andre vågede skrifter innomhus. Men jeg visste på råd; satte bare en geografi rundt en ulovlig bok, og vips trodde de at vi bare leste lekser – så var den sorgen slukket.

Jeg var ikke noe pent barn da vi vaks opp. Magen og med heimeklipt hår som var svart som natten, mens min søster var en liten skjønnhet med lysegule krøller og ellers pen og snill. Folk spurte ofte når vi var noen steder i lag: «hvem er det sin unge denne nydelige jenta?», og jeg blev sur og passelig forbanna. En gang vi traff en mann som kom på sykkel nede i Libakkan og skulle opp til Li, da bevæpna jeg meg i fall han kom med det samme spørsmålet. Han spurte isteden «hvem er dere sine unger?» Da trampa jeg i veien og sa: «Det skill deg ikke!». Mannen skulle til far et ærend og der fortalte han om den frekkjenta. Da var det straff igjen ved heimkomsten.

Da Edvard kom til verden blev vi eskortert i god tid til bestemor på Taen. Vi forstod ingen ting av det hele, at vi skulle overnatte der, men om morgenen etterpå kom bestemor og sa at nu måtte vi gå heim og hilse på lillebroren vårres. Jeg var 12 år den gang. Ho Albertine var med på fødselen, hun visste jo om alt slikt som hadde hatt 12 unger selv. Hun sa til far: «Ka du tenk på når du laga dette til slik at det kom midt i slåttonna?» Edvard var jo født 6. august, det var vel ment på skøy selvfølgelig.

Om Edvard er bare å si at han var en særdeles snill gutt. Det var aldri noe trubbel verken med han eller Bergljot. Og det var jo bra at det ikke blev flere «problembarn» i familien.

Da jeg blev voksen og arbeidet i Stamsund, og ellers forskjellige steder huska jeg at Edvard alltid kom hoppanes, han gikk ikke, bare hoppa i møte med meg uti gården når jeg kom heim av og til. Ja jeg savner han veldig mange ganger. Vi snakka jo ofte i telefonen, og nu er det stilt i mange telefoner. Folk jeg kjente både i Lofoten og på

Helgeland er død. Den eneste jeg har hørt i fra er han lvar på Li, Ole sin yngste sønn.

Det var nesten en begivenhet, han Ole og ho Jetta var forlova i ca. 12 år, gift i 12 år og ingen unger var i sikte. Jetta var jo blitt over 40 år før ho plutselig ble gravid i sitt 42. år, og det var jo helt utrolig. Da tiden kom for fødselen, måtte jeg trø til å være hos Ole og hjelpe til å passe bestefar og far til Jetta (Kristoffer), som begge lå til sengs på hver sitt loft med døra åpen til daglig kommunikasjon dem imellom.

Det ringte med beskjed den 9. mai om at ho Jetta hadde fått en stor gutt og alt var vel. Jeg ropte beskjeden til Ole som holdt på å spre møkk nede på marka. Han kasta møkkagreipa himmelhøgt opp i luften og sprang av gårde til mor og bestemor som var flyttet til oss, med «bulletinen». Bestemor sa bare: « Ja så var det altså gagn i han Ole alikevel».

En dag ropte Kristoffer, far til Jetta på meg at jeg måtte komme opp til han og fange alle fuglene som var kommet inn på loftet. Der var ingen fugler, og jeg sa til Ole at Kristoffer var blitt tullat. Da sa Ole jeg vet hva som feiler, det var jo under krigen og lite tobakk for de som brukte det, så Ole «tulla» en stor «russar» og stakk i kjeften på gubben. Da var fuglene borte, det var tobakksmangel som feila gubben. Han Kristoffer hadde vært fisker og anleggsarbeider hele sitt liv, så det hendte at han drog i vei med saftige skrøner til engstelse for min bestemor da hun enda bodde heime. Hun måtte få flytte til oss, da hun blev blind. Jetta fikk etter hvert mange gamlinger i huset. Hennes tante Marja og onkel Edvard som hadde oppfostra henne fra fødselen av, kom da Jetta si mor døde. De kom til Li på slutten av livet.

Bestemor var jo religiøs og hun likte ikke når Kristoffer slo om seg med disse svin-skrønan. Jetta spurte sin far en gang det var blitt moderne med disse «pulloverne», om han ville ha en slik. Nei han skulle ikke ha noe andre hadde pult før sa han.

Ellers begynte vi nu tidlig å gå på fest, i alle fall jeg. Jeg var veldig glad i å danse, men jeg likte dårlig at de hadde stengt døra når jeg kom heim. Kan ikke forstå hva galt det var i å ha det litt atrig i all anstendighet. Vi verken røkte ller drakk – i alle fall vi jentene. Nei kadaverdisiplin var det – de stengte aldri døra for Bergljot eller Edvard.

Jeg har hatt 4 gutter som har vært på fest da vi bodde på Steiro. Jeg stengte aldri dørene, var derimot glad til at de kom vel i hus, selv om ikke «topplokket» var like intakt hver gang.

Vi hadde en plass under krigen vi var og hadde sammenkomster, det var på hytta hos han Henrik på Holmen. Men det var ikke alle som fikk innpass der, det var bare de beste vennene hans. Vi var en gjeng som var heime en av krigsvintrene og vi hadde ukentlige treff hos Henrik. Vi var 6 stk., 3 av hvert kjønn. Vi hadde hver sin gang med noe mat og kaffe og så spilte vi kort (Wist) for det meste. Vi spilte

grammafon og dansa og var så gode venner hele tida, ingen kjærestetull eller lignende.

Ho Halvordine og jeg kom mye fra hverandre da vi blev voksne. Hun begynte å få eldre mannfolkvenner som var vel beslått. Jeg hadde aldri næringsvett, så derfor blev det en annen dans for meg.

Ja ikke forstår jeg hvorfor det var så galt i å feste og danse. Tror at kua må ha glemt ho ha vore kalv, for i brylluppet vårt da dansa både mor og far. Han far ivra mye for at vi skulle ha låvedans da.

Ellers vil jeg komme litt tilbake til barndommen på Li:

Det var i sannhet ingen dans på roser, iallfall ikke for meg. Når vi blev ferdige med onnene, torv- og slåttonna heime, ettersom vi hadde vi hadde minst gård, blev vi som oftest tidligst ferdig. Da ville mor at i hvert fall jeg som var eldst måtte bort til Ole og Jetta som ikke hadde unger da og hjelpes til i onna. Etter det til onkel Jakob som hadde den største gården. Syntes det var et evig slaveliv, sjelden fri og så gammeldags de var alle. En skulle tro de var i steinalderen alle. Det var helt forferdelig å arbeide slik. Og var jeg ikke på arbeid hos onklene på Li, måtte jeg dra til Valberg til tante Lisa og onkel Leiv å passe de fire ungene deres og ellers gå til hånde med all slags husarbeide. Men tante Lisa var snill, så jeg likte meg der, men onkel Leiv var en liten «Johan Olsa». Han hadde sjelden råd å betale noe for jobben. Jeg blev budsendt til Valberg året før jeg gifta meg, da de begge to lå veldig syke av gulsott. Da tok jeg over hus og fjøs, unger og de syke, så alt gikk bra den gangen også. Jeg følte meg av og til som en tjenende ånd, men vi led ingen nød ellers. Vi hadde alltid nok mat, da kunne det være verre med klær, men det var likt for alle i den tida.

Da jeg skulle konfirmeres fikk jeg penger heime til å gå å kjøpe meg nye sko. Det var mine første finsko. Jeg gikk til Nygård. Der hadde Albert godt utvalg av klær og sko. Jeg fikk beskjed av far: ingen lakksko. Det blev regnet som jåleri, og jeg som hadde drømt om lakksko i lengere tid. Jeg satset på at Albert på Nygård hadde slike, og at han var i godlunet. Vel kommet til Nygård viste det seg at Albert var godt på en snurr. Han brukte jo ofte å ta seg en støyt, så han langa nu fram en hel haug med alle slags sko. Det endte med at jeg fikk kjøpt lakksko, som var billigere enn de vanlige. Så det gikk i orden heime også. Men jeg fikk på kjeften for jeg regna med at jeg kom til å vokse litt mer, så jeg kjøpte skoene ett nummer for store. Det endte med at skoene blev mor sine og hun hadde vel aldri hatt finere sko: sorte, blanke med slangeskinn på. Jeg brukte jo skoene på konfirmasjonsdagen. Sto som ei saltstøtte på kirkegulvet. Hadde på forhånd klart å få en rift i den fine hvite kjolen, men jeg var ikke tilfreds med bare disse lakkskoene. En dag i konfirmasjonsundervisninga tok jeg meg fri og sammen med Halvordine gikk vi til Liland og kjøpte oss nye hatter også, som resulterte i en miniskandale da vi kom heim. Men gjort var gjort.

Bestefar hadde et uttrykk han brukte til meg hvis jeg hadde «Maja meg ut» som de sa. «Sjå no, sjå no denna fyrkja fjah».

Ja da Benjamin ble enkemann var det jo så stusslig å være alene at han fikk seg tak i ei taus av sitt slag. Det var en gammel jente som ikke var heime da alt vettet blev utdelt. Hun hadde gått gårdimellom i hele sitt liv, men hun var flink til å arbeide med grovarbeid som utearbeid og slikt. Hun var litt grov i kjeften, og kunne bite fra seg. Hun var fri for tenner i overmunnen og en gang hun hadde vært på fest og sovnet av på låven, våknet hun opp med et gedigent «hestegebiss». Noen gærninger hadde laga gebiset av gammel hest som var dødd nettopp. Det var nu synd på stakkars Borghild. Hun ba oss jenter om å få hjelp til å strikke seg en slik lusekofte som den vi hadde, og vi hjalp gamla i gang. Men da hun kom til slutten av arbeidet var det ikke flere masker igjen på strikkesøyet, så da var den tapt.

Han Benjamin endte da sine dager tilslutt han også, men Ragnvald gikk ikke i begravelsen til sin onkel. Han sa han hertes ikke.

Må kanskje fortelle om separatoeren. Det hendte ofte at vi søskenbarnene Tulla, Lillemor og vi søstre fikk lov å være på besøk hos hverandre og ligge over. Så en gang jeg hadde hatt et slikt besøk av Lillemor, og da vi stod opp om morgenen var mor og far i fjøsen. Vi hadde nettopp fått oss ny og fin separator som jeg ville demonstrere for Lillemor. For å vise frem vidunderet, måtte jeg ta opp en luke i kjøkkenbenken. Fordi vi hadde så liten plass på benken, hadde min far klekket ut idèen om å plassere den under, med en luke av benken over. Oppe på benken hadde mor satt en stor bøtte med melk fra kvelden før som skulle separeres med morgenmelken når hun kom fra fjøset. Jeg la ikke merke til at kanten av bøtta sto litt over luka, med det resultat at bøtte velta og skrekk og gru alt før utover kjøkkengolv. Da sprang jeg i strøpelestene fra en forskrekket Lillemor rett til skogs. Dette var i april med snø og slapseføre, og kaldt så jeg fraus som en hund. Men jeg satt lenge oppe på Brekkollen før de fikk meg heim med lovnad om at ingen juling denne gangen. De var vel mest redd for helsa mi tror jeg. Ellers hørte ris til dagens orden, i allefall for mitt vedkommende.

Mor fikk den store idè at hun sendte meg i gjetermarka med strikkesøyet, men det blev bare èn gang. For ikke denne jenta nei. Det var mer artig å fiske, spille kort og slåss med guttene. Jeg kom ofte heim med små-ørret vi fiska i elva, men ble skuffet over at mor nekta å steke disse mortene som hun sa. En gang hun var sint og skulle gi meg bank, sprang hun etter meg rundt stua på Nyheim med sopelimen, jeg før og hun etter. Jeg regna ut at når hun hadde tre omganger èn vei, så kom hun til å snu, og jeg også. Så hun møtte seg sjøl i døra og jeg var over alle hauger.

Jeg fikk så mye juling da vi vaks opp at den eneste trøsta var at når jeg var borte hos de andre og arbeidet slapp jeg i allefall juling.

Det var mange episoder jeg helst ikke vil skrive om, men spesielt en jeg aldri glemmer. Det gjaldt mor og meg. Jeg har i ettertid tenkt på at hun ikke forstod det

alvorlige i den situasjonen, nei alt skulle ikke bli offentliggjort. Da var det bedre at noen blev straffet ordentlig, enten det var rett eller galt.

Det var jo mange bra ting også med å vokse opp på Li, men det var også ting som ikke var bra. Folk var veldig gammeldagse på alle måter. Kristen som var eldste sønn på gården etter oldefar, reiste til Vesterålen og bosatte seg der. Sa han var lei å krangle med faren om dette og hint. Nei alt skulle være slik det var. Kristen ville begynne å modernisere gårdsdrifta litt, men nei var det ikke likt seg. Slik var det heime hos oss også.

Han Kalle og jeg har et herm etter Tore, for han holder også på det gamle. «Det gamle er best» sier han.

Det blev født bare èn gutt på Nyheim, han Edvard, og det er vel ingen utsikt til at det kommer flere barn til på Li i nær fremtid heller. Og bra er det, der er ikke liv laga inne i disse avsidesliggende plassene. Men hvis det hadde kommet flere folk som kunne satse på sau- og geiteavl, kunne de levd bra. Men da måtte det blitt bygd bedre veier og fått bussrutetrafikk der.

Han Svein blir vel den siste bonden på Li.

Nu tenker jeg ofte på Li, og er sjeleglad jeg kom meg bort derifra. Har aldri kunnet bo der, da hadde jeg vært dau for lengst. Jeg hadde alltid en stor utferdstrang i meg og ville bare komme meg bort. Ære være at jeg tok motet til meg og reiste en tur til Steiro for å besøke slekta. Da traff jeg Alf og alt blev jo bare fryd og gammen til jeg omsider kom hjem og fikk refs for at jeg blev borte èn uke i slåttonna.

Sluttord

Håper du forstår i alle fall litt av denne lekse, men det blev mye rot og lite komma og strek. Må bare gjøre som en gutt som gikk på skolen på Søvik; han satte alle tegn under stilen han hadde skrevet «komma og strek - spred jer!» (jeg kjente denne karen godt). Vet ikke om det ble godtatt.

Hilsen tante Ingeborg

PS. Du må bare brenn «skitten» når du har lest dette.

Det er ikke sikkert at denne rettskrivinga mi er korrekt, det har jo vært flere justeringer der siden jeg gikk på skolen, men jeg håper du forstår det meste, og ellers med tegn av alle slag må jeg si som en gutten fra Søvik.

Etter sluttordene boblet det mer minner opp hos tante. Her følger siste bolken:

*Bergljot med Edvard,
forfatteren Ingeborg og
onkel Oles kone Jetta*

Langskipene

Jeg glemte visst å fortelle denne historien om «Langskipene». Det var navnet på et par sko.

Det hadde seg slik at tante Ingrid, som var fra Skulbru, hadde en søster som var gift og bodde i Flensburg i Tyskland. Hun og mannen, som begge var meierister, drev et meieri der. Hver jul kom det julepakke fra dem til slekta i Norge og en gang var det nye sko til alle. Deriblant var det et par som hadde lange legger med masse knapper på (som var moderne da). Disse skoene passet akkurat til Tulla, så vi døpte de for «langskipene».

Det var også tradisjon at vi fire jenter fikk gå sammen på julehandel, og som oftest hadde vi fem kroner til å handle for hver. Det var utrolig hva vi fikk for de femkronene. Jeg fikk blant annet et par fine porselens kaffekopper til mor. Til far var det alltid verre å kjøpe til for han verken røykte eller drakk, så det ble lommeterklær, såpe eller skrivesaker. Til de andre to, Edvard og Bergljot ble det leker eller noe. Ja som sagt så kom dagen vi skulle av gårde. Tulla kunne ikke være med fordi hun hadde ikke

penger. Vi andre tre starta da, men da vi var kommet til Libakkan så fikk vi høre et vræl bak oss. Da ropte Lillemor: «nei se der kommer langskipene for full speed». Da var det Tulla som hadde fått litt penger hos «ho tante Gunhild» fordi hun hadde passa han Edvard av og til. Så da var vi fulltallig og i full fart til Bøstad for å handle hos han Barth.

Vi begynte etter endt handel å spørre hva alt som var kostet, så Barth skjønnte at vi var pengelens, så han la hver sin lakkrisrull av de med drops i midten til oss og sa: «nu tar dere på skubben heim».

Han Albert på Nygård var ikke edru bestandig, så under krigen når det kom litt varer som skulle rasjones slik som dameundertøy og silkestrømper, da gikk vi 2 og 2 flere ganger og fikk kjøpe dobbel rasjon. Han sa at « dere var jo her i går», og da sa vi at det var søstrene vårres. «Ja Gud veit, jeg ser ikke forskjell på dere som er så like alle» sa Albert. Vi hadde jo moro av dette, men den samme Alberten hadde sine svin på skogen. Han hadde sine eventyr bak på kontoret med et par «tvilsomme» damer. Visste hvem det var også.

Ellers vil jeg bare tilføye at jeg hadde mange fine dager når jeg en sjelden gang fikk besøke min gudmor Magda i Borgfjorden. Der var jeg i mange dager og fikk flere fine sovedukker som jeg aldri lekte med. De sto på stas. Jeg likte ikke å leke med dukker. Det var bedre å fiske. Og så drev vi mye med å lage leirfigurer når vi var i marka. Der var en plass hvor vi fant fin leire og vi gikk han Vigeland en høy gang. Vi laga kirker, hus og dyr som vi tørka i sola på svabergene.

En dag blev jeg bitt av en arg hveps på siden av munnen, så da fikk jeg høre at jeg ligna på en hest.

Og så drev vi og erta «Ytterlibukken». På Ytterli hadde de så masse geiter og en svær bukk. Vi fikk den til å bli skikkelig sint, så da måtte vi klatre opp i trean for å berge oss. En gang Tulla blev hengende nederst, begynte bukken å tygge på buksræva, og Tulla stakkars ble så redd, men det gikk nu bra til slutt.

Mye fine molter var det også i Limarka. Jeg vet om de fleste molteplassene der, men hva hjelper det?

Folket i den tida vi var ung arbeidet tungt. Først i torvmyra – som var verst, så potet og slátteonna, men all den tunge hesjinga, så å få høyet i hus, så potetonna. Nu som alt er blitt mye bedre kan man bare tenke på hvor bra alt er blitt. Men ingen er fornøyd, enda vi har det så bra på alle måter. Det er jo et gammelt ord som sier at «mye vil ha mer og fanden vil ha fler».

Ellers har vi det nu så godt her i Norge i dag og det skal vi alle være glade for – jeg sammenligner nu tilbake til de harde 30-åra da jeg vokste opp.

Leker var jo en saga blott utenom de to sovedukkene mine jeg fikk når jeg var i besøk hos min gudmor Magda i Borgfjorden, men jeg lekte ikke med dukker. Ellers

var det nu ballspill det gikk ut på. Tror jeg faktisk var 10 år før jeg ble den lykkelige eier av en rågummiball. Bergljot og jeg fikk hver sin, min var grønn, hennes rød. Stor sorg var det at hun mistet den i stikkrenna som gikk bortved låven på Nyheim. Så kanskje hvis det blir ekstremvær med flom at du finner den nede på marka Gjert-Are!

Ellers var det vi gjorde var å kaste på stikka. Å spille mynt som faktisk var forbudt hvis vi brukte penger, men det var jo ingen større beløp enn ett-, to- og femøringer. Var det en som hadde en tiøring var han å betrakte som rik.

I den tida kostet faktisk appelsin omtrent det samme som i dag, merkelig nok. Et eple kostet hvis de var veldig store 10-15 øre pr. stykk, og det var ikke ofte vi hadde råd til et stort eple. Jeg var veldig glad i kokusmasse, så jeg kjøpte når jeg hadde penger en stor «spisspose» med kokusmasse for en femøring, og åt rett ut av posen. Ellers gikk det jo med lakkrisrull og mentoldrops for fem øre pr. stykk eller èn pose bruspulver som var populært. Kan ikke huske at det var brus å få kjøpt i den tida.

Jeg må si som Wesenlund: «Å du salige...»

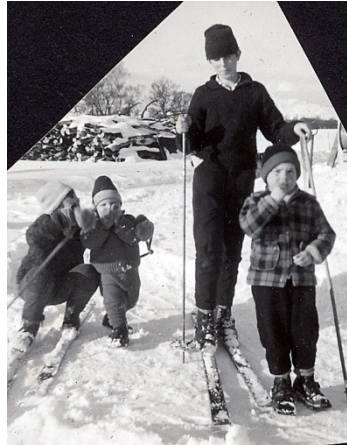

*Her er tante Ingeborg flankert av sine to eldste sønner Tore og Karl Jens (Kalle).
Nå bor de alle i Drammen.*

Har lagt til noen få bilder fra pappa sitt album her:

Fra Tores bryllup. Ingeborgs mann

Alf Steiro helt til høyre

Tore med Geir og Alf-Inge («Finge»)

Karl Jens («Kalle») øverst. Nr. 2 f.v. Geir, Gjert-Are, Kari og Alf Inge.

Bildet er tatt i Kalles konfirmasjon, da de store ungene ått opp rømmen som skulle være til laksen på konfirmasjonsmiddag. Det var nesten like godt som «kokusmasse». Faller eplene langt fra stammen?

Tore og Kristins brudebilde

Kalle, Kristin og Tore i farger

Jetta og Oles gutter, Ivar (over) og Gisle (t.v.) sine brudebilder

Edvard og Noras Per, Edvards kompis

